

การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม
ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอนวนนิวัต จังหวัดสกลนคร

The evaluation of the operational performance of the waste bank fund at Ban Wang Yiam
Subdistrict Health Promotion Hospital, Nong Waeng Tai Subdistrict, Wanon Niwat District,
Sakon Nakhon Province.

(Received: April 10,2025 ; Revised: April 16,2025 ; Accepted: April 18,2025)

ไพจิตร ฤทธิธรรม¹
Pajit Ritthithum¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้วิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม 2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของสมาชิกในการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดเขียนตอบด้วยตนเอง จำนวน 17 คน และกลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม จำนวน 225 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า กองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม มีความพร้อมและเพียงพอ ทั้งในด้านกำลังคน และงบประมาณ การวางแผนการดำเนินงานในการขับเคลื่อนและพัฒนากองทุน คณะกรรมการกองทุนธนาคารขยะมีเป้าหมายเดียวกันคือชุมชนมีปริมาณขยะลดลง ชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการคัดแยกขยะ สมาชิกธนาคารขยะมีเงินสะสมในบัญชีกองทุน และมีณุปนกิจศพ 13,000 บาท ต่อศพ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเป็นการนัดหมายรับซื้อขยะที่ไม่แน่นอน ใช้เวลานานในการนำขยะมาขายในบางครั้ง โดยรวม สมาชิกกองทุนธนาคารขยะมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74$, S.D.=0.51) ด้านความรู้เรื่องการคัดแยกขยะ และลดปริมาณขยะสูงที่สุด ($\bar{X}=4.87$, S.D.=0.40) รองลงมา คือด้านรายได้และผลตอบแทน ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.47) ด้านการประชาสัมพันธ์และการสมัครเข้าร่วม ($\bar{X}=4.69$, S.D.=0.47) และด้านสถานที่รับซื้อขยะ/การให้บริการ ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.71) เป็นลำดับสุดท้าย

คำสำคัญ: กองทุนธนาคารขยะ

Abstract

This study was survey research that collects both qualitative and quantitative data. The objectives are 1) To evaluate the performance of the Waste Bank Fund at Ban Wang Yiam Subdistrict Health Promoting Hospital. 2) To study the problems, obstacles, and suggestions for the operation of the Waste Bank Fund at Ban Wang Yiam Subdistrict Health Promoting Hospital. 3) To assess the satisfaction of members regarding the operation of the Waste Bank Fund at Ban Wang Yiam Subdistrict Health Promoting Hospital. The key informants consisted of 17 individuals who provided data through open-ended questionnaires. The sample group included 225 members of the Waste Bank Fund at Ban Wang Yiam Subdistrict Health Promoting Hospital, with data collected through

¹ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม

questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics, including mean, standard deviation, and content analysis for qualitative data.

The results of the study revealed that the Waste Bank Fund at Ban Wang Yiam Subdistrict Health Promoting Hospital had adequate readiness in terms of manpower and budget. The fund's operational planning was effective in driving and developing the initiative. The Waste Bank Fund Committee shared a common goal of reducing waste in the community. The community recognized the importance of waste separation, and Waste Bank members accumulated savings in their accounts, with a funeral benefit of 13,000 baht per deceased member. Challenges in the operation included irregular waste collection schedules and lengthy processing times for selling waste on certain occasions. Overall, Waste Bank Fund members were highly satisfied with the fund's operations, with an overall satisfaction rating at the highest level (Mean = 4.74, S.D. = 0.51). The highest-rated aspect was knowledge of waste separation and waste reduction (Mean = 4.87, S.D. = 0.40), followed by income and returns (Mean = 4.71, S.D. = 0.47), publicity and participation (Mean = 4.69, S.D. = 0.47), and lastly, waste collection locations/services (Mean = 4.68, S.D. = 0.71).

Keyword: Waste Bank Fund

บทนำ

สถานการณ์ขยะมูลฝอย ปัจจุบันถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในอันดับต้น ๆ และมีปัญหาในการจัดการเป็นอย่างมาก จากรายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยปี 2566 พบว่าประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 26.95 ล้านตัน หรือประมาณ 73,840 ตัน/วัน เฉลี่ยเท่ากับ 1.12 กิโลกรัม/คน/วัน เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรปี พ.ศ.2566 ทั้งนี้เพิ่มขึ้นจากปี 2565 ประมาณร้อยละ 5 ที่มีปริมาณขยะมูลฝอย 25.70 ล้านตัน สำหรับปริมาณขยะมูลฝอย ภาคกลางมีปริมาณขยะมูลฝอยสูงที่สุด 31,339 ตัน/วัน ซึ่งเป็นขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มากที่สุด 12,748 ตัน/วัน รองลงมา เป็น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีปริมาณขยะมูลฝอย 17,873 ตัน/วัน ภาคใต้ 9,705 ตัน/วัน ภาคตะวันออก 7,073 ตัน/วัน ภาคเหนือ 4,582 ตัน/วัน และภาคตะวันตก 3,268 ตัน/วัน ซึ่งยังไม่นับขยะที่ตกค้างในแต่ละปีที่มีจำนวนนับหมื่นตันต่อปี¹

ขณะนี้ทั้งประเทศมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย และสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2566 มี

สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่เปิดดำเนินงาน ทั้งสิ้น 2,079 แห่ง และสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย 36 แห่ง ซึ่งในส่วนสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่เปิดดำเนินงาน 2,079 แห่ง แบ่งเป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยซึ่งดำเนินการได้อย่างถูกต้อง จำนวน 114 แห่ง เช่น การฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ หรือการฝังกลบแบบกึ่งใช้อากาศ การกำจัดโดยการเผาเพื่อผลิตพลังงาน การกำจัดโดยการเผาที่มีระบบบำบัดมลพิษอากาศ ระบบหมักทำปุ๋ยหรือหมักเพื่อผลิตก๊าซชีวภาพ ระบบผลิตเชื้อเพลิงขยะ จากการคัดแยกหรือการบำบัด แบบเชิงกล ชีวภาพ และระบบผสมผสาน สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยซึ่งดำเนินการไม่ถูกต้อง อีกจำนวน 1,965 แห่ง ประกอบด้วย การเทกองที่มีการควบคุม การเทกอง การเผากลางแจ้ง การกำจัดโดยการเผาไม่มีระบบบำบัดมลพิษอากาศ และการกำจัดที่มีการเทกองหรือเทกองที่มีการควบคุมภายในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย อย่างไรก็ตาม ยังคงพบว่ามีขยะอาหารและขยะพลาสติกถูกพบเป็นจำนวนมาก และเป็นสัดส่วนหลักของปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย สะท้อนให้เห็นว่าระบบการคัดแยก ขยะมูลฝอยยังคงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพออาจทำให้เกิดปัญหาต่อระบบ

การกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งจะส่งผลให้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยหลายแห่งเต็มเร็วกว่ากำหนดหรือเกินกว่าศักยภาพในการรองรับ¹

สถานการณ์ขยะมูลฝอย ปี พ.ศ. 2566 จังหวัดสกลนคร เป็นหนึ่งในจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 872.00 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ 510.00 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง 145.00 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง 217.00 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยตกค้าง 4,300.00 ตัน¹ ซึ่งบ้านวังเยียม ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอนวนนิवास จังหวัดสกลนคร มีประชากร ทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 4,963 คน 942 หลังคาเรือน ซึ่งในแต่ละวันมีขยะมูลฝอยที่เกิดจากครัวเรือนเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลรายงานผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยย้อนหลัง ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงใต้ ประจำปีงบประมาณ 2565 มีขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 687.60 ตัน/ปี ปีงบประมาณ 2566 มีขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 798.90 ตัน/ปี ปีงบประมาณ 2567 มีขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 954 ตัน/ปี เห็นได้ว่ามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและพบว่าการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง คนในชุมชนขาดความรู้เรื่องการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ ทำให้เกิดขยะมูลฝอยตกค้างในชุมชน ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของคนในชุมชนพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550) หมวด 3 การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย มาตรา 18 ระบุว่า “การเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใด ให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งราชการส่วนท้องถิ่นอาจร่วมกับหน่วยงานของรัฐหรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่นดำเนินการภายใต้ข้อตกลงร่วมกันก็ได้”²

จากสาเหตุข้างต้น ทำให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังเยียม ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีเขต

พื้นที่บริการ 6 หมู่บ้าน พิจารณาว่าขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนต้องมีการดำเนินงานด้านการลดขยะคัดแยกขยะ นำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ กำจัดขยะด้วยวิธีที่ถูกต้อง เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์หลักของการควบคุมมลพิษ คือการสร้างเสริมสังคมขยะรีไซเคิล จึงได้ผลักดันให้มีการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยียม ตำบลหนองแวงใต้ จังหวัดสกลนครขึ้น โดยได้ดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 - ปัจจุบัน โดยการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยียม ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และคนในชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยียม ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะและความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยียม เพื่อนำผลที่ได้เป็นสารสนเทศในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข วางแผนพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนในชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยียม
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยียม
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของสมาชิกในการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยียม

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด เขียนตอบตนเอง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนธนาคารขยะระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วยประธานกองทุนธนาคารขยะประจำหมู่บ้าน, ตัวแทนคณะกรรมการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะประจำหมู่บ้าน, คณะกรรมการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการ, รองประธานคณะกรรมการ, เลขานุการ, เภรัญญิก, ประชาสัมพันธ์

2. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ประเมินความพึงพอใจผลการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอรณนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยเก็บข้อมูลจาก สมาชิกกองทุนธนาคารขยะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ สมาชิกกองทุนธนาคารขยะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 17 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สมาชิกกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม จำนวน 225 คน ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด เขียนตอบ

ด้วยตนเอง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 17 คน ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนธนาคารขยะ ระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วยประธานกองทุนธนาคารขยะประจำหมู่บ้าน 6 คน, ตัวแทนคณะกรรมการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะประจำหมู่บ้าน 6 คน คณะกรรมการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ ระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม 5 คน ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการ, รองประธานคณะกรรมการ, เลขานุการ, เภรัญญิก, ประชาสัมพันธ์

2. ผู้ตอบแบบสอบถามเชิงปริมาณ ประเมินความพึงพอใจการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม จำนวน 4 ด้าน คือสมาชิกกองทุนธนาคารขยะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ทั้ง 6 หมู่บ้าน จำนวน 492 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 95 และกำหนดความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ 0.05 และได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) แล้วจึงเลือก กลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling)

สูตรในการคำนวณ คือ

$$n = \frac{n}{1+Ne^2}$$

โดย n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนสมาชิกกองทุนธนาคารขยะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ทั้งหมด

e = ขนาดความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ กำหนด 0.05

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{492}{1+(492 \times 0.05^2)} = 220.63$$

~ 225

จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณตามจำนวนสมาชิกกองทุนอาคารขยะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ทั้งหมดในแต่ละหมู่บ้าน

สูตร

$$n_h = \frac{n \times N_h}{N}$$

โดย n_h = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนสมาชิกกองทุนอาคารขยะ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยมทั้งหมด

N_h = จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการ

คำนวณ

จากนั้นนำจำนวนทั้งหมดที่ได้จากการคำนวณ หากกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านได้ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการประเมินผลการดำเนินงานกองทุนอาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอรวยเจริญ จังหวัดสกลนคร แบ่งเป็น 4 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 สำหรับประธานคณะกรรมการดำเนินงานกองทุนอาคารขยะ ประจำหมู่บ้าน ชุดที่ 2 สำหรับ คณะกรรมการกองทุนอาคารขยะ ระดับหมู่บ้าน ชุดที่ 3 สำหรับ คณะกรรมการดำเนินงานกองทุนอาคารขยะ ระดับรพ.สต.บ้านวังเยี่ยม แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปลายเปิดเขียนตอบด้วยตนเอง และชุดที่ 4 สำหรับสมาชิกกองทุนอาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ จำนวน 4 ด้าน เกณฑ์ในการประเมินเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

1. หลังจากได้รับการอนุมัติจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์เรียบร้อยแล้วจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคำนึงถึงจริยธรรมในการวิจัยดังนี้ การให้ความยินยอม โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถที่จะปฏิเสธหรือยุติจากการเป็นกลุ่มตัวอย่างได้หากไม่พร้อม และไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง และดูแลปกป้องประโยชน์ของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

2. ผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถาม คำถามปลายเปิด ที่ให้ผู้เข้าร่วมวิจัยเขียนตอบด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย มีสิทธิที่จะซักถามข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยจากผู้วิจัยได้ตลอดเวลา โดยผู้วิจัยชี้แจงให้ผู้ร่วมวิจัยรับทราบ ให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และมีสิทธิปฏิเสธหรือถอนตัวในช่วงระยะต่างๆ ของการวิจัย โดยไม่มีผลใดๆ

3. การเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บเป็นความลับและจะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เฉพาะในการวิจัยเท่านั้น รวมถึงการนำเสนอผลงานวิจัยในภาพรวมจะไม่มีผลกระทบใดๆ กับผู้เข้าร่วมวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

จริยธรรมงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร เอกสารเลขที่ SKN REC 2025 - 018 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2568

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 69.42 เพศหญิง ร้อยละ 30.58 อายุระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 36.78 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 46.28 อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 98.35 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 - 10,000 บาท ร้อยละ 54.55 ระยะเวลา การเป็นสมาชิกกองทุนธนาคารขยะ 6-10 ปี ร้อยละ 69.42

ผลการวิจัยจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด เขียนตอบตนเอง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ดังนี้

ผลการศึกษาด้านสภาวะแวดล้อมหรือบริบท (Context evaluation: C)

การประเมินด้านสภาวะแวดล้อมหรือบริบทพบว่า ประธานคณะกรรมการการดำเนินงานกองทุนขยะ ประจำหมู่บ้าน มีความภูมิใจ และดีใจที่ได้เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกองทุนธนาคารขยะ ชุมชน เห็นความสำคัญของการคัดแยกขยะ และมีบทบาทสำคัญในการดูแล รับผิดชอบการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

“ดีใจมากที่ได้มีส่วนหนึ่งในกองทุนนี้ เพื่อจะได้มีการเก็บขยะที่ไม่ใช่แล้ว ให้ชาวบ้านได้เก็บมาขายในกองทุนขยะของหมู่บ้านเมื่อการหมู่บ้านมีขยะมาตามไหลทาง เต็มไปหมด ตั้งแต่มีกองทุนขยะในหมู่บ้านสมาชิกก็เก็บขยะและนำมาขายทำให้หมู่บ้านสะอาดมากขึ้น ซึ่งต่างจากเมื่อก่อน ที่ชุมชนไม่ได้เห็นถึงความสำคัญเรื่องขยะมากนักเมื่อเทียบกับปัจจุบัน ชุมชน เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มาก สภาพแวดล้อมของชุมชนดีขึ้น ประชาชนก็ใส่ใจเกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือนมากขึ้นผมมี

ความภาคภูมิใจอย่างยิ่งกับการดำเนินงานกองทุนขยะ”

“ภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่นี้ครับ ได้รับมอบหมายทำประโยชน์ให้กับหมู่บ้าน ได้ขับเคลื่อนภารกิจกองทุนให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งก็เกิดจากการที่ชุมชนสนใจและให้ความร่วมมือกันในการขับเคลื่อนกองทุนนี้ให้ดำเนินมาได้ มากกว่า 10 ปีแล้ว ภูมิใจ”

“ยินดีที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้และจะทำหน้าที่นี้ต่อไปอย่างดี ตอนเริ่มทำตอนแรกก็มองภาพไม่ออกว่าจะสำเร็จหรือเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดแต่มีความคิดว่าจะทำให้ชุมชนหันมาใส่ใจในการกำจัดขยะมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาสะอาดขึ้น และอยากให้มีกองทุนขยะนี้ต่อไปนานๆ”

“ตอนเริ่มทำครั้งแรก ตั้งแต่ ปี 2558 มีความกังวลว่าจะได้รับความสนใจจากคนในชุมชนหรือไม่ เพราะตอนเริ่มทำ มีเป้าหมายคือให้ชุมชน รู้จัดการกำจัดขยะอย่างถูกต้อง แยกขยะได้ และนำมาขายให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด ปัจจุบันนี้มีความดีใจที่ได้เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกองทุนธนาคารขยะนี้ครับ”

“หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเกิดจากความไว้วางใจของคนในชุมชนรวมถึงความเสียสละของเราด้วย มีความภูมิใจ เมื่อก่อนชุมชนไม่ได้ให้ความสนใจใส่ใจในการคัดแยกขยะเลย ขยะตามข้างทาง ข้างบ้านเยอะมาก เมื่อเทียบกับปัจจุบัน ตอนนี้ดีมากครับ ผมภูมิใจที่กองทุนธนาคารขยะมีการพัฒนามาจนถึงวันนี้ มีค่าตอบแทนให้กับสมาชิก มีจุดรับซื้อขยะ ดีมากครับ”

ผลการศึกษาด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation: I)

การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่างบประมาณได้รับการสนับสนุนจากกองทุนอย่างเพียงพอ ในการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ ตลอดจนกระบวนการซื้อขายขยะมีความเพียงพอ

เหมาะสมทั้งในด้านบุคลากรที่มาคัดขยะและทำ
ทะเบียนมีความพร้อมและเหมาะสม

“ได้รับทรัพยากรในการสนับสนุนเพียงพอ ทั้ง
วัสดุอุปกรณ์ และกำลังคน อสม. สมาชิกกองทุนขยะ
ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ แบ่งหน้าที่กันในการ
ดำเนินงาน รับซื้อขยะ”

“คนที่ทำหน้าที่ในการรับซื้อขยะทำบัญชีที่
ความพร้อม ใช้เวลาไม่นานในการรับซื้อทำให้ สมาชิก
ที่มาขายขยะไม่รอนานทีมพร้อมทั้งงบประมาณและ
กำลังคน”

“การดำเนินงานเพียงพอทั้งในด้านวัสดุ
อุปกรณ์ คนทำงาน ไม่มีปัญหาใดๆในการดำเนินงาน
ของกองทุนธนาคารขยะ”

“เพียงพอในการดำเนินงาน อาจจะมีในช่วงที่
ขยะที่นำมาขายมีจำนวนมา พวกลุงตาข่ายใส่ขยะ
อาจจะไม่พอ แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาหากมาต่อการ
ดำเนินงานโดยรวมและเพียงพอ เหมาะสม”

“เรื่องทรัพยากรในการสนับสนุนเพียงพอ
เพราะในการดำเนินงานไม่ได้ใช้อะไรมากมาย
นอกจากเรื่องของความใส่ใจ การสื่อสารการนัดหมาย
วันเวลาสถานที่ มีความพร้อมและเพียงพอขาดเหลือ
ชุมชนเราช่วยเหลือกันอย่างดีตลอดมา”

ผลการศึกษาด้านกระบวนการ (Process evaluation: P)

การประเมินด้านกระบวนการ พบว่า กองทุน
ธนาคารขยะนี้ได้มีการวางแผนการดำเนินงานและม
ีการพัฒนาโดยตลอด อย่างเป็นระบบ ในการ
ดำเนินงานของกองทุนธนาคารขยะได้มีการแต่งตั้ง
คณะกรรมการ แบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน
รวมถึงมีขั้นตอนการดำเนินงาน นัดหมายประชุม
วางแผนร่วมกันทุกเดือน

“ได้มีการวางแผนการดำเนินงาน โดยกำหนด
วันที่ในเดือนนั้นๆ ของทุกเดือนว่าจะมีการจัดตั้ง
ธนาคารขยะในวันไหนเพื่อรับซื้อขยะจากสมาชิก”

“การดำเนินงานแต่ละหมู่บ้านก็จะมีแผนที่
แตกต่างกันไป แต่โดยรวมคณะกรรมการกองทุน
ธนาคารขยะจะมีการประชุม นัดหมายวัน เวลาใน
การจัดตั้งจุดรับซื้อขยะจากสมาชิก ทำทะเบียนบัญชี
กันอย่างดี ในทุกรอบ”

“ในการดำเนินการของกองทุนธนาคารขยะ
ของ รพ.สต.บ้านวังเยี่ยม เริ่มก่อตั้งขึ้น ตั้งแต่ ปี 2558
เมื่อตอนนั้นมีเป้าหมายเพื่อจัดการกับขยะในชุมชน
ปรับสภาพแวดล้อมชุมชน ได้รับงบสนับสนุนในการ
จัดตั้งจาก อบต. ใ้ทั้งมาทำโครงการ จัดประชุม
อบรม หาแนวทางรวมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาขยะใน
ชุมชน และเพิ่มรายได้ให้ชุมชนด้วย จึงได้เริ่มทำมา
เรื่อย ๆ มีการประชุมวางแผนในการพัฒนากองทุน
ธนาคารขยะนี้ จนกองทุนมีการตอบรับเพิ่ม สมาชิก
เพิ่มขึ้น”

“ธนาคารขยะมีการวางแผนนัดหมาย สมาชิก
เพื่อเปิดให้มีการนำขยะมาขายนำเงินมาฝากเข้า
กองทุนธนาคารขยะทุกเดือนและสรุปผลการ
ดำเนินงานทุกเดือนให้กับคณะกรรมการและสมาชิก
ได้ทราบผลประกอบการดำเนินงาน”

“การดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ ทำมา
นานมากจากอดีตจนถึงปัจจุบันทางคณะกรรมการมี
ความตั้งใจ ในทิศทางเดียวกันคือ เพื่อให้ชุมชนมีการ
แยกขยะ ให้ขยะมีประโยชน์สูงสุด มีผลตอบแทนที่ดี
ต่อคนในชุมชน เราได้มีการวางแผน ประชุม จัดตั้ง
คณะกรรมการ คณะทำงาน อย่างเป็นรูปธรรม
และโปร่งใส นานเกือบสิบปี กองทุนมีความพร้อม
และเข้มแข็งขึ้น เป็นรูปร่างชัดเจน คนในชุมชนให้
ความสนใจเพิ่มขึ้นด้วย เป็นไปตามแผนการ
ดำเนินงานอย่างดี”

“เริ่มต้นเรื่องกองทุนธนาคารขยะต้องขอบคุณ
หมอจาก รพ.สต.บ้านวังเยี่ยม ที่เป็นผู้เริ่มก่อตั้ง
กองทุนธนาคารขยะนี้ ทั้งในเรื่องกระบวนการแนว
ทางการดำเนินงาน ให้เข้าใจและมีการประชุมชี้แจง
วางแผนร่วมกันอย่างดี ปัจจุบันนี้กองทุนเป็นรูปเป็น

ร่างมีแนวทางมีคณะกรรมการชัดเจน โปร่งใส ชุมชนก็ให้ความสนใจ เพิ่มขึ้น จนขยะไม่มีขายเนื่องจากปริมาณขยะในชุมชนลดน้อยลง แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่ดีครับ”

ผลการศึกษาด้านผลผลิต (Product evaluation: P)

การประเมินด้านผลผลิต พบว่า มีการจัดตั้งกองทุนธนาคารขยะ ทุกหมู่บ้านในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ชุมชนเห็นถึงความสำคัญของกองทุนธนาคารขยะนี้มากขึ้นมากขึ้น คราวเรือนเห็นความสำคัญของการคัดแยกขยะเพื่อให้มีขยะมาขายในธนาคารขยะ ทำให้ปริมาณขยะในชุมชนลดลง ชุมชนสะอาดขึ้นไม่มีขยะตามข้างทางมากเหมือนก่อนแถมสมาชิกธนาคารขยะยังมีเงินสะสมสร้างรายได้กับสมาชิกฌาปนกิจศพ จำนวน 13,000 บาท

“เป็นข้อดีที่ทำให้เราได้รู้จักเก็บและทำความสะอาดบ้านไปในตัวด้วย มีเงินสะสมไว้หักค่าฌาปนกิจสงเคราะห์ โดยไม่ต้องตามเก็บเงินให้ยุ่งยาก และยังมีเงินสะสมด้วย จากขยะที่เราเก็บคัดแยกและนำไปขายให้กองทุนธนาคารขยะ”

“ผลของการดำเนินงานกองทุนถือว่าดีที่สุด จากผลการดำเนินงานของคณะกรรมการเห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนขยะในชุมชนลดลง ชุมชนสะอาดขึ้นสิ่งแวดล้อมดีขึ้น”

“สำคัญคือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจตลอดมาคือคนในชุมชน ใส่ใจในการคัดแยกขยะตั้งแต่ในครัวเรือนเพื่อให้มีขยะมาขายกับกองทุน ทุกเดือน ทำให้ปริมาณขยะในชุมชนลดลง ฌาปนกิจจากกองทุนขยะนี้มีผลตอบแทนให้กับสมาชิกกรณีเสียชีวิต ดีมากครับ”

“คนในชุมชนให้ความสนใจนำขยะมาขายและสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น แต่ละครัวเรือนมีการคัดแยกขยะเพื่อนำมาขายทุกบ้าน เป็นสิ่งที่ดีมากครับ แถมสมาชิกมีเงินฌาปนกิจด้วยเมื่อเสียชีวิต”

“ช่วยกำจัดขยะในชุมชนและยังช่วยสร้างรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้านและมีการกระตุ้นสมาชิกในการทำธนาคารเป็นฌาปนกิจศพช่วยเหลือกันเบื้องต้น”

“การดำเนินงานที่ผ่านมาได้รับการยอมรับการชุมชน สมาชิกเพิ่มขึ้น บ้านเมืองสะอาดดี ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุง ตีคะ ชาวบ้านแยกขยะเองในบ้าน นำมาขายในกองทุนขยะเป็นประจำ ทุกเดือน”

“สมาชิกกองทุนธนาคารขยะ มีเงินช่วยเหลือแก่สมาชิกในหมู่บ้านลดปัญหาขยะในชุมชน และมีฌาปนกิจกองทุนขยะให้กับสมาชิก มีเงินช่วยเหลือกรณีสมาชิกเสียชีวิต”

ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน พบว่า ใช้เวลานานในการขายขยะ การนัดหมายวันรับซื้อขยะที่มีการเปลี่ยนวันเนื่องด้วยเจ้าหน้าที่คณะกรรมการติดภารกิจมีการแจ้งล่วงหน้าแต่ทราบไม่ทั่วถึง ทำให้สมาชิกเสียเวลา ในการนำขยะมาขาย รวมถึงอุปกรณ์ถุงตาข่ายแยกขยะ ขาดชำรุด สมาชิกบางคนคัดแยกขยะยังไม่ถูกกรรมการที่รับซื้อต้องคัดแยกอีกครั้งต้องทำให้ใช้เวลานานตรงจุดรับซื้อขยะ มีรถรื้อมาขอซื้อขยะโดยให้ราคาที่สูงกว่า คนในชุมชนบางส่วนจึงขายให้รถรื้อที่มารับซื้อขยะทั้งสะดวกและได้ราคาที่ดีกว่า จึงไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนธนาคารขยะ

“คณะกรรมการในการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ บางช่วงคนน้อยทำให้การรับซื้อขยะใช้เวลานาน”

“อุปกรณ์พวกถุงตาข่าย แยกขยะชำรุดและไม่เพียงพอในบางรอบของการรับซื้อขยะ”

“สมาชิกกองทุนธนาคารขยะบางคนยังแยกขยะไม่ถูกต้อง ทำให้จุดรับซื้อต้องแยกขยะซ้ำ เกิดความล่าช้า”

“การประชาสัมพันธ์เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวันรับซื้อขยะของกองทุนธนาคารขยะยังไม่ทั่วถึง

เท่าที่ควรมีรถเร็วเข้ามารับซื้อขยะในชุมชนให้ราคาสูงกว่าราคากลาง”

“ประชาชนบางส่วนยังไม่ได้ให้ความสำคัญของการคัดแยกขยะมากเท่าที่ควร”

ผลการศึกษากการประเมินผลการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอมหาราช จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจผลการดำเนินงานธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ด้านความรู้เรื่องการคัดแยกขยะและปริมาณขยะสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.40) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านรายได้และผลตอบแทน ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.47) อยู่ในระดับมากที่สุด, ด้านการประชาสัมพันธ์และการสมัครเข้าร่วม ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.47) อยู่ในระดับมากที่สุด, และด้านสถานที่รับซื้อขยะ/การให้บริการ ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.71) อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นลำดับสุดท้าย

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการประเมินผลการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอมหาราช จังหวัดสมุทรสาคร

การประเมินด้านสภาวะแวดล้อมหรือบริบท (Context Evaluation: C) ประธานคณะกรรมการกองทุนธนาคารขยะมีความภาคภูมิใจในการขับเคลื่อนกองทุน ชุมชนให้ความสำคัญกับการคัดแยกขยะมากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีต สิ่งแวดล้อมของชุมชนดีขึ้น ขยะลดลงตามไหล่ทาง และบ้านเรือน

สะอาดขึ้น สมาชิกมีความกระตือรือร้นและตั้งใจพัฒนาโครงการให้ยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาของปราศิยฉัตร บุญจวง² ที่ศึกษาการจัดการกองทุนธนาคารขยะเพื่อชีวิตของหมู่บ้านบะแค จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้รับรางวัลซีโรเวสต์ (Zero Waste) อันดับ 1 ในเขตเทศบาลตำบลแวงใหญ่ การศึกษาพบว่าการบริหารจัดการกองทุนธนาคารขยะที่มีประสิทธิภาพ จากผู้นำที่มีความตั้งใจมุ่งมั่นนั้น ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถจัดสรรสวัสดิการชุมชนได้อย่างเหมาะสม

การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากแหล่งทุนอย่างเพียงพออุปกรณ์และทรัพยากรในการดำเนินงานมีความเหมาะสม บุคลากร เช่นอาสาสมัครและคณะกรรมการกองทุนธนาคารขยะ มีความพร้อมและช่วยเหลือกันดีอาจมีปัญหาระงับงูกตาข่ายแยกขยะขาดแคลนเป็นบางครั้ง แต่โดยรวมไม่มีอุปสรรคสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของ พรหมพรรณ จันทมาบุญ³ ที่ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของธนาคารขยะรีไซเคิลบ้านค่านางรวาย ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภอมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษาพบว่าการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการสนับสนุนจากชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล

การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation: P) มีการวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบและโปร่งใส คณะกรรมการมีการประชุมวางแผนเป็นประจำทุกเดือน มีการนัดหมายกำหนดวันรับซื้อขยะล่วงหน้าเพื่ออำนวยความสะดวกให้สมาชิกการบริหารจัดการกองทุนมีความเข้มแข็ง มีสมาชิกเพิ่มขึ้น และขยะลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของ กิ่งกลางดอน⁴ ได้สรุปข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้งและการบริหารจัดการธนาคารขยะรีไซเคิลในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ตำบลราชสถิตย์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง โดยเน้นย้ำถึง

ความสำคัญของการวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการที่โปร่งใส ซึ่งส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จและยั่งยืน

การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation: P) ทุกหมู่บ้านในพื้นที่รับผิดชอบมีการจัดตั้งกองทุนธนาคารขยะ คริวเรือนมีการคัดแยกขยะมากขึ้น ส่งผลให้ขยะในชุมชนลดลงและสิ่งแวดล้อมดีขึ้นมีเงินสะสมจากการขายขยะ นำไปใช้เป็นเงินฌาปนกิจศพสำหรับสมาชิก สมาชิกมีรายได้เสริมจากการขายขยะ และมีความตื่นตัวในการคัดแยกขยะ สอดคล้องกับการศึกษาของ พรพจน์ ศรีตัน⁵ คู่มือธนาคารขยะชุมชน Recycle Bank ที่ระบุว่า การจัดตั้งธนาคารขยะในชุมชนช่วยส่งเสริมการคัดแยกขยะจากต้นทาง ลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เข้าสู่ระบบการกำจัด และสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ ซึ่งสามารถนำรายได้กลับมาพัฒนาชุมชนหรือเป็นสวัสดิการสำหรับสมาชิกได้

2. การประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ตำบลหนองแวงใต้ อำเภอมโนวิบูล จังหวัดสกลนคร

จากการศึกษาผลการประเมินการความพึงพอใจการดำเนินงานของกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานในระดับ มากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า โครงการนี้ประสบความสำเร็จและได้รับการตอบรับที่ดีจากชุมชน

ด้าน ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะและการลดปริมาณขยะ ได้รับคะแนนสูงสุด แสดงว่ากองทุนธนาคารขยะสามารถสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนเข้าใจหลักการจัดการขยะมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณขยะในพื้นที่ลดลงอย่างเป็นรูปธรรม

ด้านรายได้และผลตอบแทน อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าระบบของธนาคารขยะสามารถสร้างผลตอบแทนที่น่าพึงพอใจแก่สมาชิก โดยมีเงินสะสมจากการขายขยะเพื่อใช้ในกองทุนฌาปนกิจศพ ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้าร่วมโครงการ

ด้านการประชาสัมพันธ์และการสมัครเข้าร่วม แม้ว่าจะยังอยู่ในระดับมากที่สุด แต่มีค่าต่ำกว่าด้านอื่นเล็กน้อย แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารและประชาสัมพันธ์อาจยังมีช่องว่างที่ต้องปรับปรุง โดยเฉพาะในเรื่องการแจ้งวันรับซื้อขยะที่บางครั้งอาจไม่ทั่วถึง

ด้านสถานที่รับซื้อขยะ/การให้บริการ ได้รับคะแนนเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดบางประการ เช่น ปัญหาการรอคิวรับซื้อขยะที่ใช้เวลานาน หรืออุปกรณ์การแยกขยะที่ยังไม่เพียงพอในบางช่วง

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่ากองทุนธนาคารขยะเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อชุมชนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องของการสร้างความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและการลดปริมาณขยะ ซึ่งได้รับการยอมรับเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ควรมีการปรับปรุงด้านการประชาสัมพันธ์และการให้บริการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินโครงการต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณิรัตน์ ยั่งยืน⁶ การศึกษาที่บ้านหัวหนอง ตำบลขามเรียง จังหวัดมหาสารคาม พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการจัดตั้งธนาคารขยะของหมู่บ้าน ซึ่งช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะ รู้จักวิธีคัดแยกขยะอย่างถูกต้อง และสร้างรายได้ให้กับประชาชน และการประชาสัมพันธ์ที่ดีช่วยเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการและทำให้ชุมชนมีพฤติกรรมคัดแยกขยะที่ดีขึ้น

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานกองทุนธนาคารขยะ โรงพยาบาล

ส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวังเยี่ยม ตำบลหนองแวง ใต้ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนคร

ผลการประเมินการดำเนินงานกองทุนธนาคาร
ขยะด้านปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน พบว่า
การนัดหมายวันรับซื้อขยะมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย
อาจสื่อสารไม่ทั่วถึง ญาติช่วยแยกขยะชำรุด และ
บางครั้งมีไม่เพียงพอ สมาชิกบางคนยังคัดแยกขยะไม่
ถูกต้อง ทำให้ต้องเสียเวลาคัดแยกซ้ำ มีรถรื้อมาซื้อ
ขยะให้ราคาสูงกว่า ทำให้บางคนไม่สมัครเป็นสมาชิก
กองทุน ประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญกับ
การคัดแยกขยะมากพอ ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงการ
ประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งวันรับซื้อขยะให้ทั่วถึง เพิ่ม
อุปกรณ์ เช่น ญาติช่วยแยกขยะ ให้เพียงพอ จัด
อบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะให้สมาชิก
พิจารณาราคาซื้อขยะของกองทุนให้แข่งขันกับรถ
ได้เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจ สอดคล้องกับ
งานวิจัยของ ชัยพร เอ็งฉ้วน⁷ ซึ่งเน้นถึงความสำคัญ
ของการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ขยะชุมชน การใช้สื่อหลายช่องทาง เช่น วิทยุชุมชน
กลุ่มไลน์ และเฟซบุ๊ก สามารถช่วยให้ข้อมูลเข้าถึง
ประชาชนมากขึ้นและลดปัญหาการสื่อสารผิดพลาด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ปรับปรุงระบบประชาสัมพันธ์ ใช้สื่อ
ออนไลน์ เช่น กลุ่มไลน์หรือ Facebook ของชุมชน
เพื่อแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับวันรับซื้อขยะ และการ
เปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น ติดประกาศในจุดสำคัญ
ของหมู่บ้าน เช่น ศาลากลางหมู่บ้าน โรงเรียน หรือ
ร้านค้าชุมชน เพื่อให้สมาชิกได้รับข้อมูลอย่างทั่วถึง

2. เพิ่มประสิทธิภาพการรับซื้อขยะ จัดระบบ
คิวรับซื้อขยะเพื่อลดระยะเวลารอของสมาชิก จัดหา
ญาติช่วยแยกขยะเพิ่มเติม และตรวจสอบอุปกรณ์ให้
อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมถึงอบรมสมาชิกให้มี

ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง ลดปัญหาการ
ต้องแยกซ้ำที่จุดรับซื้อ

3. กระตุ้นแรงจูงใจให้ชุมชนมีส่วนร่วมมาก
ขึ้น จัดกิจกรรมรณรงค์ เช่น การประกวดบ้าน
ตัวอย่างที่มีการจัดการขยะดีเยี่ยม หรือการมอบ
รางวัลให้สมาชิกที่นำขยะมาขายต่อเนื่อง
ประชาสัมพันธ์ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ เช่น การลด
ขยะในพื้นที่และเงินฌาปนกิจศพจากกองทุน เพื่อให้
ประชาชนเห็นความสำคัญของโครงการ

4. เพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับรถ
รับซื้อขยะ ศึกษาและปรับราคาซื้อขยะให้สามารถ
แข่งขันกับรถเร็วที่เข้ามารับซื้อขยะ พร้อมให้สิทธิ
พิเศษแก่สมาชิก เช่น สะสมแต้มจากการขายขยะเพื่อ
รับสิ่งของหรือเงินพิเศษ

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อต่อเนื่องของ
โครงการ ค้นหาปัจจัยที่ทำให้สมาชิกยังคงเข้าร่วม
โครงการ และอุปสรรคที่อาจทำให้เลิกเข้าร่วม

2. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของกองทุน
ธนาคารขยะในพื้นที่อื่น ศึกษากองทุนธนาคารขยะใน
พื้นที่อื่นเพื่อนำแนวทางที่ประสบความสำเร็จมาปรับ
ใช้กับโครงการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
บ้านวังเยี่ยม

3. ประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและ
เศรษฐกิจ ศึกษาผลกระทบของกองทุนธนาคารขยะ
ต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การลดปริมาณขยะ
และคุณภาพชีวิตของประชาชน วิเคราะห์
ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้ของสมาชิกที่
เพิ่มขึ้นจากการขายขยะ

4. สสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่ยังไม่
เข้าร่วมโครงการ ศึกษาเหตุผลที่ประชาชนบางกลุ่ม
ยังไม่เข้าร่วมโครงการ เพื่อหาแนวทางขยายฐาน
สมาชิกของกองทุนธนาคารขยะให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. กรมควบคุมมลพิษ.(2566). ยุทธศาสตร์ (การดำเนินงานด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ (Reduce Reuse Recycle: 3Rs). [อินเทอร์เน็ต] 2566 [สืบค้นเมื่อ 6 ม.ค. 2568] เข้าถึงจาก:http://infolife.pcd.go.th/law/Draft_3R54.pdf
2. ปราศยฉัตร บุญจวง.(2564). กองทุนธนาคารขยะเพื่อชีวิตกับการให้สวัสดิการชุมชน กรณีศึกษา: หมู่บ้านบะแค ที่ได้รับรางวัลสีเขียว (Zero Waste) อันดับที่ 1 ในเขตเทศบาลตำบลเวียงใหญ่ อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น 2:130-147.
3. พรหมพรณ จันทูมา.(2560). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของธนาคารขยะไรไซเคิลบ้านค่านางรวาย ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ 5:94-107.
4. กันตา กิ่งกลางดอน.(2560). บทควมวิจัยเรื่อง การจัดการขยะชุมชนโดยการจัดตั้งธนาคารขยะชุมชน : กรณีศึกษา เทศบาลหนองหัวฟาน อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา. [อินเทอร์เน็ต] 2560 [สืบค้นเมื่อ 24 ก.พ. 2568] เข้าถึงจาก:
https://islocal.ru.ac.th/images/is_pdf/is_67/6614880046.pdf?utm_source=chatgpt.com
5. พรพจน์ ศรีตัน.(2560). คู่มือธนาคารขยะชุมชน Recycle Bank . [อินเทอร์เน็ต] 2560 [สืบค้นเมื่อ 24 ก.พ. 2568] เข้าถึงจาก:
<https://www.tandaew.go.th/contents/post/00000022601df06fd6051b72fdbd185c6edbb7faa.pdf>
6. สุณิรัตน์ ยั่งยืน.(2556). การวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชน บ้านหัวหนอง ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วารสารการบริหาร. วารสารวิจัยสาธารณสุข มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2556; 3:158-167.
7. ชัยพร เอ็งฉนวน.(2565). การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชน. วารสารพิกุล 2565; 1:105-119.